

MANUÁL K ZAPOJENÍ JAZYKOVÉHO VZDĚLÁVÁNÍ DO ŠVP PV

Tým autorů Mateřské školy - Liberecké jazykové školky, o.p.s.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Obsah:

1. Úvodní poznámka
2. Základní charakteristiky jazykového vzdělávání předškolních dětí
3. Jazykové vzdělávání v rámci ŠVP PV
 - a. Zapracování jazykového vzdělávání do vlastního textu ŠVP PV
 - b. Zapracování jazykového vzdělávání do přílohy k ŠVP PV
4. Návrh konkrétního postupu při tvorbě přílohy k ŠVP PV orientované na samostatný specificky zaměřený program/projekt jazykového vzdělávání
5. Finanční aspekty jazykového vzdělávání
6. Zapojení externího lektora
7. Slovo závěrem

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

1. Úvodní poznámka

Problematika správného zapojení jazykového vzdělávání do programu mateřské školy, resp. ŠVP PV, nebyla zatím samostatně zpracována. Tímto dokumentem jsme se pokusili reagovat na četné dotazy pedagogů mateřských škol k této tématice. Přirozeně jde o dokument rámcový, který má napomáhat tomu, aby zapojení i formální aspekty jazykového vzdělávání byly správné a mimo jiné **kladně hodnocené při inspekční činnosti**. Konkrétní podmínky, organizaci i vzdělávací obsah seznamování dětí s cizím jazykem si však stanovuje mateřská škola sama.

S jazykovým vzděláváním v mateřské škole počítá Národní plán výuky cizích jazyků přijatý vládou ČR v roce 2005. V rámci tohoto Národního plánu zpracoval o rok později na základě zadání MŠMT, resp. VÚP v Praze, tým vedený Stevem Wattsem první metodické materiály pro učitele zaměřené na jazykové vzdělávání předškolních dětí v podobě publikace a DVD s názvem Průvodce metodikou výuky angličtiny v mateřské škole I, ISBN 80-87000-06-4. Tyto materiály jsou však zaměřeny na metodickou, nikoliv na formální či organizační stránku jazykového vzdělávání v MŠ.

Jazykové vzdělávání v mateřské škole může probíhat v zásadě pouze dvěma způsoby:

- I. V rámci ŠVP PV
 - a. jazykové vzdělávání je rozpracováno ve vlastním obsahu ŠVP PV
 - b. jazykové vzdělávání je rozpracováno v příloze k ŠVP PV
- II. V rámci kroužků

Pouze první z těchto způsobů uvedený v bodě I vychází z RVP PV a může být realizován v provozní době zařízení! Toto jazykové vzdělávání – v rámci ŠVP PV – také nutně vyžaduje přímou pedagogickou práci interního pedagoga kvalifikovaného pro práci v mateřské škole. Pouze v tomto případě může být jazykové vzdělávání hrazeno ze státních prostředků, resp. poskytováno bezplatně.

Jazykové vzdělávání v rámci kroužků uvedené v bodě II může být vedené interním nebo externím lektorem, v obou případech za zvláštní úplatu. Není možné, aby tyto kroužky byly realizovány na úkor vzdělávacího programu. Toto vzdělávání není v souladu s RVP PV, a lze ho proto uskutečňovat pokud možno mimo provozní dobu mateřské školy a mimo pracovní dobu pedagogů, jak je uvedeno např. v Manuálu k přípravě ŠVP (TVP) mateřské školy (VÚP Praha 2005).

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

2. Základní charakteristiky jazykového vzdělávání předškolních dětí

Jazykové vzdělávání v současném systému začíná povinně až od třetí třídy ZŠ. Podle dostupných informací se o plošné povinné nabídce seznamování s cizím jazykem v mateřských školách neuvažuje ani v rámci nově připravovaného Národního plánu výuky cizích jazyků (na rozdíl např. od Polska). Dle nedávných tematických zpráv ČŠI, které mapovaly tuto oblast na vzorku několika set mateřských škol, nabízí jazykové vzdělávání přibližně polovina mateřských škol v naší zemi, ve většině případů jde o vzdělávání pouze prostřednictvím externích lektorů. Tento trend se začíná měnit a Česká republika se spolu s ostatními evropskými zeměmi snaží jazykové vzdělávání podporovat od předškolního věku prostřednictvím interních pedagogů mateřských škol.

Práce s předškolními dětmi v této oblasti má své charakteristiky, které vyplývají z vývojových specifik dětí daného věku. Již z pouhého pojmenování těchto charakteristik vyplývá výhoda zapojení interních pedagogů kvalifikovaných pro práci s dětmi.

Předškolní děti přirozeně nemohou a neumějí považovat „cizí jazyk“ jakožto předmět vzdělávání, resp. systém (se slovy jako prvky a gramatikou jak strukturou). Správně bychom neměli užívat pojem „výuka cizího jazyka“, ale „seznamování s jinou řečí“. Jinou řeč vnímají předškolní děti jako celek, který není oddělitelný od kontextu.

Předškolní dítě má v zásadě *pouze dva důvody*, proč jinou řeč použít. Za prvé jako prostředek pro komunikaci (např. aby mu maňásek rozuměl) nebo za druhé jako „nástroj“ při realizaci hry či jiné zábavné aktivity. Mezi základní charakteristiky jazykového vzdělávání předškolních dětí lze uvést tyto:

i. Nutnost vytvořit kontext neboli důvod pro použití jiné řeči

Učitel dospělých může např. rozdat článek o výrobě aut a probírat se minulými časy v článku se svými studenty, kteří považují cizí jazyk za předmět vzdělávání. Předškolní pedagog oproti tomu musí nejprve promyslet kontext. Jinak řečeno, tento pedagog musí přijít s jedním ze dvou výše uvedených důvodů, proč se vůbec jiná řeč využije. Ať již jako důvod pro použití jiné řeči využije komunikační či zábavný stimul, stále přirozeně platí, čím více prožitku a názornosti, tím lépe. Kupříkladu může mít předškolní pedagog v průběhu anglické chvílky - kdy děti vědí, že jim česky nerozumí - naoko potíže s nafouknutím balónku. Děti dychtivě povzbuzují, chtějí balónek větší. A proto také chtějí, aby jim slovíčko „větší“ pedagog porozuměl. Ten dětem slovíčko „bigger“ napoví, vlastně jim „dodá“ v rámci vytvořeného důvodu pro využití jiné řeči toto slovíčko, které děti chtějí samy říct. Po nafouknutí balónku může navazovat nějaká zábavná pohybová aktivita

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

s využitím balónku. Tento příklad mimochodem také ukazuje, jak lze reálie (tj. skutečné předměty, které děti znají), využívat jako komunikačního *důvodu* pro využití jiné řeči nejen při osvojování si slovních druhů, ale i jazykových struktur (jak je patrné, v popsaném případě šlo o stupňování přídavných jmen).

ii. Charakteristické metodické přístupy

Při jazykovém vzdělávání předškolních dětí se využívají metodické přístupy, které se neuplatňují (nebo pouze okrajově) při vzdělávání starších školních žáků, resp. dospělých. Tyto charakteristické metodické přístupy má předškolní pedagog uplatňovat v podmínkách *prožitkového a nepřímého učení*. Nepřímé učení znamená, že si děti neuvědomují vzdělávací proces a „výuku“ vnímají jako hru či zábavu. Proto je z pohledu předškolního vzdělávání zcela správná odpověď dítěte „My jsme se neučili, my jsme si jen hráli“ na rodičem nepatřičně položenou otázku „Co jsi se dnes při angličtině naučil/a?“. Tento manuál není zaměřen na metodickou stránku jazykového vzdělávání, a proto stručně uvádíme pouze dva příklady těchto charakteristických metodických přístupů:

- Drillové metody – představují upevňování nové slovní zásoby prostřednictvím zábavných forem opakování. Tento metodický přístup je účinný z důvodu většího potenciálu mechanické paměti a radosti dětí z hraní si s hlasitostí, rytmem, intonací, hlubkou/výškou opakovaných jazykových prostředků apod. Metodické publikace přinášejí spoustu variací těchto pro děti zábavných aktivit.
- Metoda TPR (Total Physical Response) – je založena na neverbální (motorické) reakci. Děti při ní jiným jazykem vůbec nemluví, správná reakce je pouze motorická, spojená se zábavou (např. učitel rozhodí z koše barevné míčky a požádá děti jinou řečí, aby mu přinesly zelené). Tento metodický přístup vychází z přirozeného osvojování si jazyka: děti nejprve rozumí, reagují a až následně mluví. Jde o nedílnou součást jazykového vzdělávání předškolních dětí, díky kterému je možné seznámit se či procvičit, např. i za použití obrázkových karet, všechny relevantní jazykové oblasti. TPR nám rovněž umožňuje ověřit si míru porozumění, pokud např. při pokynu „Touch the door“ utíkají děti ke stolu místo ke dveřím, musíme se vrátit na začátek vzdělávacího procesu.

iii. Integrovaný přístup ke vzdělávání, který vyplývá z RVP PV

Při vzdělávání dospělých a starších školních dětí se pedagog cizího jazyka v zásadě zaměřuje pouze na jazykové dovednosti dle SERR (mluvení,

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

porozumění, čtení, psaní). Jde o zásadní odlišnost od jazykového vzdělávání předškolních dětí, při kterém má předškolní pedagog rozvíjet integrovaným způsobem všech 5 vzdělávacích oblastí daných v RVP PV.

Z uvedených důvodů by neměl být předškolní pedagog ambiciózní ohledně jazykových dovedností. Zároveň nejsou nutné vysoké jazykové kompetence předškolního pedagoga pro seznamování dětí s jinou řečí. Všechny výukové materiály běžně dostupné na trhu, které se většinou v průběhu celého předškolního vzdělávání v MŠ využívají, neobsahují v souhrnu více než 150 - 300 jednotek slovní zásoby (slov, sousloví, frází) včetně jazykových struktur. Postačí základní úroveň A2 dle SERR, osvojení si jazykové zásoby z využívaných materiálů či aktivit a dále classroom language (tedy jazyk „instrukcí“ pro vedení dětí). Classroom language lze nalézt strukturovaný a namluvený rodilým mluvčím jako *open source* (zdarma) na internetu.

Interní pedagog má (pro někoho možná překvapivě) podle našich dlouhodobých zkušeností ve srovnání s externím lektorem v průměru lepší výsledky v jazykových dovednostech osvojených dětmi, byť může být na tom z hlediska jazykových kompetencí oproti externímu lektorovi mnohem hůře. Zároveň však „stihne“ v průběhu procesu seznamování s jinou řečí rozvíjet děti integrovaným způsobem v dalších oblastech. Jiné než jazykové dovednosti, resp. očekávané výstupy za jiných vzdělávacích oblastí, až na výjimky externistu nezajímají (externího lektora kupříkladu nezajímá správný úchop tužky dětí při kreslení slovní zásoby apod.). Díky své kvalifikaci, schopnosti vytvářet motivační vzdělávací nabídku nebo jiným profesním dovednostem, využívá interní učitel efektivněji výše uvedené charakteristické odlišnosti vzdělávání dětí a dospělých. Mnohem důležitější než znalost cizího jazyka je tudíž schopnost práce s dětmi dle zásad RVP PV při vědomí uvedených odlišností.

3. Jazykové vzdělávání v rámci ŠVP PV

a. Zapracování jazykového vzdělávání do vlastního textu ŠVP PV

Rozpracování jazykového vzdělávání přímo do textu ŠVP doporučujeme spíše jen mateřským školám se zkušenostmi s jazykovým vzděláváním prostřednictvím interních učitelů či nadstandardními podmínkami v oblasti pedagogického týmu (např. v podobě vyššího počtu učitelů k dětem v soukromých mateřských školách či dosaženého jazykového vzdělání/úrovně kmenových pedagogů).

Zpracování přímo v obsahu ŠVP je totiž z více důvodů náročnější, než vymezení jazykového vzdělávání v samostatné příloze. Mezi důvody vyšší náročnosti patří:

- Víceletá platnost ŠVP (standardně 3-4 roky oproti příloze, která má pouze max. roční platnost). V případě změn je pak nutno upravovat přímo ŠVP, což je administrativně náročnější.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

- Víceletá závaznost pro pedagogy při naplňování vzdělávacího obsahu, tj. víceletá závaznost směřování od dílčích cílů k očekávaným výstupům prostřednictvím vhodné vzdělávací nabídky (což může působit potíže například v okamžiku odchodu metodicky proškolené nebo kvalifikované učitelky apod.).

Formální zapojení jazykového vzdělávání do daného ŠVP PV může být převzato z následující kapitoly, neboť je velmi podobné obsahovým náležitostem takto zaměřené přílohy a lze ho analogicky do textu ŠVP rozvést.

b. Zapracování jazykového vzdělávání do přílohy k ŠVP PV

Celkově lze říci, že zapracování jazykového vzdělávání do samostatné přílohy k ŠVP PV je flexibilnější a dává mateřské škole více volnosti při jeho realizaci.

Pozitivní je zde zejména skutečnost, že příloha k ŠVP PV má roční platnost. Tento přístup proto ocení zejména mateřské školy, které s jazykovým vzděláváním začínají a mohou podmínky/organizaci/obsah jazykového vzdělávání na základě evaluace po roce upravit, aniž by musely měnit ŠVP PV.

Na počátku tvorby přílohy k ŠVP PV je potřeba ze strany vedení i relevantních pedagogů mateřské školy zvážit tuto důležitou otázku:

- 1. Bude jazykové vzdělávání implementováno do stávajících relevantních podtémat/činností v rámci integrovaných bloků? (tj. bude jazykové vzdělávání vycházet ze stávajícího obsahu vzdělávání - z daných dílčích cílů, vzdělávací nabídky a očekávaných výstupů?)**

Nebo

- 2. Bude jazykové vzdělávání představovat samostatný dílčí specificky zaměřený program/projekt s vlastním vzdělávacím obsahem?**

Kladnou odpověď na první otázku opět doporučujeme jako v případě bodu 3a. spíše mateřským školám s víceletou zkušeností s jazykovým vzděláváním nebo nadstandardním zázemím v oblasti lidských zdrojů. Důvodem je relativně náročnější zpracování programu a z něj vyplývající vzdělávací nabídky. Vyšší náročnost implementace jazykového vzdělávání přímo do stávajících podtémat/činností integrovaných bloků daného ŠVP PV vyplývá z těchto důvodů:

- Vzdělávací obsah daného ŠVP PV ve většině případů neodpovídá doporučené časové a obsahové posloupnosti pro efektivní seznamování dětí s cizím jazykem.
- Materiály dostupné na trhu pro jazykové vzdělávání předškolních dětí se musí přizpůsobit dle daných dílčích cílů (záměrů), vzdělávací nabídky a

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

očekávaných výstupů originálního ŠVP PV, přičemž pro určitá podtémata či činnosti nemusí odpovídající obsah v těchto materiálech vůbec existovat (ani okrajově při seznamování s cizím jazykem). Záleží potom na struktuře i obsahu daného ŠVP PV, ale ve většině případů bude zřejmě nutné při tvorbě vzdělávací nabídky v TVP doplňovat k určitým tématům nebo činnostem průběžně nejen metodické přístupy, ale i obsahovou část, což může být zejména pro začínající pedagogy náročné.

Kladná odpověď na výše uvedenou otázku č. 1 vyžaduje tudíž ve většině případů více práce při zpracování a realizaci programu. Pedagog při tvorbě přílohy takto pojatého jazykového vzdělávání může vycházet například z navrženého postupu v níže uvedené sekci - proto zde nebudeme návrh postupu detailněji rozvádět.

Předesíláme jen, že při tomto postupu vychází pedagog z dílčích cílů, resp. záměrů daných v ŠVP PV (nebo jejich části relevantní pro účely jazykového vzdělávání) a stanovuje odpovídající očekávané výstupy (které může případně také omezovat nebo naopak rozšiřovat v závislosti na daném ŠVP PV). Poté může danou část vzdělávací nabídky (kterou opět může omezovat, doplňovat, resp. vhodně upravovat) realizovat v jiné řeči.

Naproti tomu kladná odpověď na otázku č. 2 umožňuje plně využít výhod hotových vzdělávacích materiálů pro jazykové vzdělávání předškolních dětí. Zejména pro pedagogy, kteří s jazykovým vzděláváním začínají, se tento přístup jeví jako vhodnější.

4. Návrh konkrétního postupu při tvorbě přílohy k ŠVP PV orientované na samostatný specificky zaměřený program/projekt jazykového vzdělávání

Kladná odpověď na otázku č. 2 z přechozí kapitoly vychází z Manuálu k přípravě školního (třídního) vzdělávacího programu mateřské školy (VÚP v Praze 2005). Tento Manuál na str. 15, v jediné poznámce zaměřené na jazykové vzdělávání, uvádí: „*Hlavní vzdělávací nabídka (v podobě integrovaných bloků) může být dle potřeb doplněna **dílčími specificky zaměřenými projekty či programy**. Mohou to být např. programy rozvíjející určité dovednosti (...seznamování se základy cizího jazyka... apod.). Mohou být realizovány v rámci celé školy, nebo v rámci některé třídy, nebo mohou sdružovat děti z různých tříd. Tyto programy **patří do ŠVP, škola je v něm uvádí a rozpracovává.***“

Stejně jako vlastní ŠVP PV si každá mateřská škola může konkrétní formu jeho přílohy zpracovat po svém (při zachování souladu s RVP PV). Vzhledem k četným dotazům jsme se rozhodli v této sekci představit obsahové náležitosti přílohy, které by v ní podle našeho názoru neměly chybět.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Obsahové náležitosti v tomto případě zahrnují minimálně tyto části:

- I. Odkaz na přílohu ve vlastním textu ŠVP PV
- II. Obsah přílohy zaměřené na jazykové vzdělávání
 - a. Podmínky a organizace jazykového vzdělávání
 - b. Vzdělávací obsah jazykového vzdělávání

Ad I. Odkaz na přílohu ve vlastním textu ŠVP PV

Samotný odkaz může být velmi stručný. Jako příklad můžeme uvést formulaci: „*Na základě Národního plánu výuky cizích jazyků a zájmu zákonných zástupců doplňuje mateřská škola hlavní vzdělávací nabídku o dílčí specificky zaměřený program (ev. projekt) seznamování dětí se základy anglického jazyka.*

Tento program vychází z metodických přístupů uvedených v Průvodci metodikou výuky cizího jazyka v mateřské škole (VÚP Praha 2005, ISBN 80-87000-06-4) a je zpracován v samostatné příloze č. 1 k ŠVP PV.

Ad II a. Podmínky a organizace jazykového vzdělávání

V této úvodní sekci přílohy budou uvedeny konkrétní podmínky a stručně popsána organizace jazykového vzdělávání. V této sekci doporučujeme nezapomenout na následující formulace:

- jazykové vzdělávání není realizováno na úkor pobytu dětí venku, na úkor volné hry, či na úkor odpočinku - např. bezprostředně po obědě (vyjmenováním těchto tří omezení do této sekce případně inspekci také ukážete, že si tato omezení uvědomujete),
- jazykové vzdělávání probíhá standardně v určitou dobu nebo s určitou frekvencí, např. dvakrát týdně po dobu cca 25 min., každý den po dobu cca. 10-15 min. apod. (zde je třeba poznamenat, že je v předškolním věku z více důvodů vhodnější seznamovat děti s jinou řečí častěji než 1x týdně),
- do jazykového vzdělávání se zapojuje celá třída/část třídy/děti z různých tříd. V případě účasti části dětí z různých tříd doporučujeme uvést, že počet dětí v ostatních skupinách, u kterých neprobíhá seznamování s cizím jazykem, nepřevyšší 28 (přirozeně se zde rozumí děti fakticky přítomných, ne zapsaných),
- při jazykovém vzdělávání se vychází z metodických přístupů uvedených v DVD a publikaci *Průvodce metodikou výuky cizího jazyka v mateřské škole (VÚP Praha 2005, ISBN 80-87000-06-4)*,
- při výuce se využívá vhodných materiálů pro děti, které umožňují působení na více smyslů, prožitkové učení, nepřímé učení, upevnění správné výslovnosti apod. Je vhodné tyto materiály v této sekci uvést. Jejich využívání však

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

samozejmě vychází z dohody všech zúčastněných a nelze jejich úhradu povinně stanovovat.

Ad II b. Vzdělávací obsah jazykového vzdělávání

Aby bylo seznamování s cizím jazykem v souladu s RVP PV, musí v daných podtématech integrovat základní vzdělávací oblasti, které jsou v něm uvedené. Správně realizované jazykové vzdělávání předškolních dětí je však na integraci více vzdělávacích oblastí založeno, rozhodně se netýká pouze oblasti Dítě a psychika, resp. podoblasti Jazyk a řeč.

Pojetí vzdělávacího obsahu je opět na dané mateřské škole. Obecně však doporučujeme nebýt příliš ambiciózní, samotná časová dotace jazykového vzdělávání to většinou ani neumožňuje. Vždy je potřeba mít na paměti principy nepřímého a prožitkového učení - **vůbec nejdůležitějším úkolem pedagoga předškolních dětí je vytvořit kladný vztah k jiné řeči a jejímu používání.**

Pro názornost navrhujeme vytvořit přílohu např. následujícím způsobem:

- i. Jako první věc doporučujeme v souladu s metodikou RVP PV stanovit **dílčí vzdělávací cíle, tj. záměry (co bude pedagog u dítěte podporovat)**. Dostupné materiály na trhu pro jazykové vzdělávání dětí většinou pracují s určitým tématem cca měsíc. Ke každému měsíci lze pak s ohledem na zvolené materiály stanovit dílčí cíle, na které se pedagog bude zaměřovat.

Učitel/ka může kupříkladu specifikovat vhodně vybrané dílčí cíle z RVP PV, a to ze všech vzdělávacích oblastí, doporučujeme se však během tohoto relativně krátkého období zaměřeného na určité podtéma zaměřovat pouze na několik cílů, resp. nezaměřovat se na příliš mnoho.

Důležité je, že tyto cíle nemusí vůbec souviset s komunikací - mezi cíli může být např. „vytvoření povědomí o existenci jiné kultury, která prožívá svátky odlišně od nás“ (dítě a společnost), rozvoj radosti z objevování zahrady (dítě a psychika), rozvoj všech smyslů při zábavě s videopísničkou, rozvoj jemné motoriky při práci s materiály či rozvoj hrubé motoriky při aktivitách vyjádřených základními slovesy (dítě a jeho tělo) apod. Přirozeně se dílčí vzdělávací cíle mohou v jednotlivých obdobích opakovat.

- ii. Jako druhou věc doporučujeme stanovit **očekávané výstupy (co dítě na konci daného období zpravidla dokáže)**. Na rozdíl od očekávaných výstupů v samotném ŠVP PV mohou být přirozeně méně náročné. Například během prvních měsíců seznamování se s jinou řečí nemusí být mezi očekávanými výstupy jakýkoliv verbální projev, úplně postačí „dítě porozumí názvům barev v jiné řeči - dokáže je najít nebo použít v činnostech (tj. správně zareaguje na pokyn v jiné řeči)“.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Stejně jako ve vzdělávacím obsahu ŠVP PV platí, že mezi i. a ii, tj. mezi cíli v podobě záměrů a cíli v podobě očekávaných výstupů, by měly být zřejmé vazby (jinými slovy, cíle v podobě záměrů a cíle v podobě očekávaných výstupů, by měly být vzájemně provázané). Přirozeně však nemusí jít o vazby unikátní, např. jeden dílčí cíl může prostřednictvím vhodné vzdělávací nabídky směřovat k více očekávaným výstupům.

Při formulaci očekávaných výstupů jistě pomůže inspirace v podobě dokumentu Konkretizované očekávané výstupy, které jsou na základě Opatření MŠMT (č.j. MŠMT-12963/2012-22) platnou přílohou RVP PV od 1. 9. 2012.

- iii. Charakterizovat vzdělávací obsah v užším pojetí, resp. **vzdělávací nabídku**. Tato část může být stručná, neboť do velké míry bývá obsažena ve vhodně vybraných vzdělávacích materiálech pro děti či učitele (např. v Teacher's book). Přirozeně si učitel vzdělávací nabídku z těchto materiálů vhodným způsobem upravuje pro konkrétní podmínky jazykového vzdělávání. V této části může být stanovena konkrétní tematika vycházející z jednotlivých unitů. Pokud konkrétní podoba vzdělávací nabídky přesahuje nebo doplňuje nabídku obsaženou v materiálech, není to (nemusí to být) záležitostí přílohy, ale spíše TVP.

V případě zájmu pedagoga nemusí být program/projekt jazykového vzdělávání plně oddělený od hlavní vzdělávací nabídky. Do této sekce lze uvést, že při realizaci jazykového vzdělávání bude ve vhodných případech doplňována hlavní vzdělávací nabídka vlastního ŠVP PV o aktivity nebo činnosti, při kterých se využívá jiná řeč.

Půjde zejména o situace, ve kterých bude moci pedagog využít vhodně zpracovaná témata nebo podtémata z materiálů využívaných pro jazykové vzdělávání dětí. Obecně lze navazování obsahu jazykového vzdělávání na tematiku integrovaných bloků ze zřejmých důvodů doporučit.

V praxi by se následně mělo jazykové vzdělávání zapisovat do třídních knih.

5. Finanční aspekty jazykového vzdělávání

Mateřské školy s veřejným zřizovatelem nemohou vybírat na svůj účet za poskytování jazykového vzdělávání žádné prostředky. Vzdělávací materiály mohou být hrazeny mateřskou školou pouze v případech, kdy to rozpočtová pravidla umožňují. Lze například hradit materiály z poskytnutého daru (který není účelově

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

vázán na něco jiného), případně ze školného. Pro jistotu však připomínáme, že školné se v případě rozhodnutí o pořízení materiálů pro jazykové vzdělávání nedá *ad hoc* zvýšit, jeho výše je dána vzorcem, který zohledňuje výši neinvestičních nákladů MŠ v uplynulém kalendářním roce. Častější bude situace, kdy se rozhodnou pořídit materiály přímo zákonní zástupci na své náklady. Při pořízení materiálů na náklady zákonných zástupců mohou na základě dohody poskytnout učitelé či vedení v tomto směru součinnost např. při vybírání prostředků za materiály, tyto prostředky však samozřejmě neprocházejí účetnictvím mateřské školy, neboť nejde o zdroje MŠ.

Další možností je úhrada materiálů z nějaké partnerské instituce, jako např. sdružení rodičů a přátel MŠ, která může materiály uhradit a eventuálně vzhledem k této skutečnosti též upravit příspěvky.

6. Zapojení externího lektora

Jak bylo uvedeno, v rámci ŠVP vede jazykové vzdělávání interní pedagog. Při své přímé pedagogické práci však může využívat externího lektora, například z důvodu autentického motivačního faktoru (lektor na děti mluví pouze jinou řečí). Jinými slovy, působení externího lektora nemůže mít podobu jazykového kroužku, kdy si jednou nebo dvakrát týdně lektor realizuje svůj program samostatně s oddělenou skupinkou dětí.

Vhodné je, aby interní pedagog zapojoval externího lektora pouze do části jazykového vzdělávání, protože lektor většinou dochází do MŠ jen jednou za týden. Interní učitel pak v praxi postupuje většinou tak, že vhodně doplňuje jazykové vzdělávání zpracované v ŠVP PV (resp. v jeho příloze) o motivační komunikační rámec s externím lektorem.

MŠ opět nemůže za působení externího lektora vybírat žádné prostředky. Působení hradí lektorovi nebo agentuře přímo rodiče nebo instituce jako sdružení rodičů a přátel MŠ. **Důležitá je však skutečnost, že působení externího lektora pouze doplňuje činnost interního pedagoga v rámci ŠVP PV. ŠVP PV je tomuto působení absolutně nadřazený bez ohledu na jakékoliv finanční aspekty.** Působení externího lektora musí být v souladu se ŠVP PV. Pokud například ŠVP počítá v určité době s jazykovým vzděláváním celé třídy, musí být celá třída takto vzdělávána, byť zaplatila pouze část rodičů. V praxi lze poté realizovat toto jazykové vzdělávání s externím lektorem pouze v okamžiku, kdy jsou přítomni dva interní pedagogové, přičemž jeden se spolu s interním pedagogem věnuje jedné skupině dětí, jejichž rodiče vzdělání uhradili, a druhý interní pedagog ostatním dětem s trochu odlišnou vzdělávací nabídkou v oblasti seznamování dětí s cizím jazykem. Jinými slovy je nutné v tomto ohledu zvážit organizaci a podmínky jazykového vzdělávání,

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

které budou uvedeny v textu či příloze ŠVP PV tak, aby praxe při zapojování externího lektora nebyla následně jiná a neměla charakter jazykového kroužku.

7. Slovo závěrem

Nejen podle evropských a národních vzdělávacích koncepcí, ale také dle převažujícího vědeckého názoru by se mělo jazykové vzdělávání zahájit – za podmínky správných metodických přístupů – již v předškolním věku. Při seznamování dětí s jinou řečí správnými metodickými přístupy dochází k využití obrovské výhody – přirozeného potenciálu předškolních dětí osvojovat si základy řeči.

Pokud s tímto seznamováním dětí s cizím jazykem začínáte, budou pro vás nemalou odměnou překvapivé pokroky dětí a jejich radost z komunikace. Neobávejte se nízké úrovně svých jazykových znalostí, tuto nevýhodu lze při předávání základů jiné řeči kompenzovat pomocí vhodných materiálů (zejména těch, které nepřímo zapojují rodilého mluvčího v audio či audiovizuální formě). Nejpodstatnějším stále zůstává váš profesionální přístup, který dokáže přinést dětem mnoho radosti při hrách, činnostech a objevování nového.